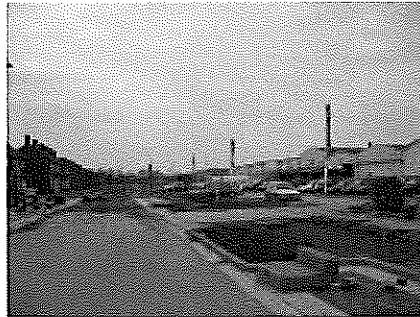

Natuurtoets

locatie Heereland Oost te Raamsdonksveer

projectnr. 169176
revisie 01
september 2007

Auteur
Liesbeth van Oirschot-Beerens

Opdrachtgever
Woningstichting Geertruidenberg
Postbus 112
4930 AC GEERTRUIDENBERG

datum vrijgave

Beschrijving revisie 01

goedkeuring

vrijgave

definitief

drs. ing. M. Braad

drs. R.A.M. van Dongen

	Inhoud	Blz.
1	Aanleiding	2
1.1	Wettelijk kader	2
1.2	Doel onderzoek	2
1.3	Werkwijze	2
1.4	Plangebied	3
2	Resultaten	4
2.1	Bureaustudie	4
2.2	Terreinbezoek	5
2.2.1	Beschrijving planlocatie en aanwezige biotopen	6
2.2.2	Beschrijving te verwachten beschermde soorten	9
2.3	Conclusie beschermde soorten	11
3	Toetsing effecten planontwikkeling	12
3.1	Voorgenomen ingreep	12
3.2	Effecten en consequenties beschermde soorten	12
3.3	Advies mitigerende maatregelen bij de uitvoer	15
4	Conclusie en aanbevelingen	16
4.1	Conclusies natuurtoets	16
4.2	Aanbevelingen	17
4.3	Tot slot	17
5	Literatuur	18
	Bijlagen:	
	Bijlage 1 Wettelijk kader	

Foto's titelpagina

Overzicht Boterpolderlaan in zuidwestelijke richting; rechterzijde foto winkelbedrijven planlocatie
Overzicht Paulus potterlaan in zuidoostelijke richting (richting Boterpolderlaan)

1 Aanleiding

Woningstichting Geertruidenberg is voornemens om op het perceel ten noordwesten van de Boterpolderlaan te Raamsdonksveer woningbouw te realiseren. Op dit perceel, ook wel bekend als de 'locatie Heereland Oost', zullen ter plaatse, na sloop van de bestaande bebouwing, woningen worden gebouwd. Het project Heereland, waartoe Heereland Oost behoort, vormt onderdeel van het project Dongeburgh (www.geertruidenberg.nl). De voorgenomen ontwikkeling is in strijd met het ter plaatse geldende bestemmingsplan. Om de woningbouw toch mogelijk te maken dient een vrijstellingsprocedure ex artikel 19 WRO te worden doorlopen. Ten behoeve van deze procedure zijn diverse gebiedsonderzoeken noodzakelijk. Oranjewoud is door de Woningstichting Geertruidenberg gevraagd deze gebiedsonderzoeken uit te voeren, waaronder een natuurtoets (toets aan de Flora- en faunawet).

1.1 Wettelijk kader

Voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk en stedelijk gebied moet door middel van een natuurtoets worden vastgesteld op beschermde natuurwaarden in het geding zijn. Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde planten en/of diersoorten binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna.

Door, voorafgaand aan ruimtelijk ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor toelichting Wettelijk Kader).

1.2 Doel onderzoek

In de vorm van een 'natuurtoets' wordt onderzocht of in het plangebied beschermde natuurwaarden in het geding zijn. Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van eventuele strijdigheden van de voorgenomen ingreep/ontwikkeling met de huidige Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet voor aanvang van de werkzaamheden noodzakelijk.

1.3 Werkwijze

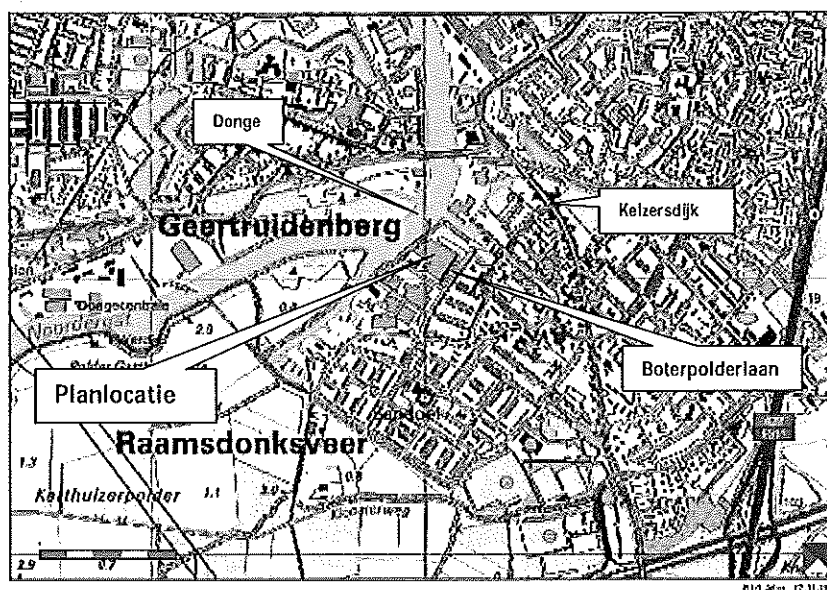
Om bovenstaand doel te bereiken zijn de volgende werkstappen doorlopen:

1. Bureaustudie: check verspreiding van (strikt) beschermde soorten in en nabij de planlocatie op basis van bestaande gegevens (o.a. raadpleging Natuurloket);
2. Terreinbezoek: bepaling aanwezigheid biotopen van (strikt) beschermde soorten, inschatting actuele (strikt) beschermde natuurwaarden planlocatie en directe omgeving. Daarbij vindt een visuele beoordeling plaats van de geschiktheid van aanwezige gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen;

3. Opstellen van een effectbeschrijving op basis van de check van bestaande gegevens (bureaustudie) en resultaten van het terreinbezoek. Hierbij wordt met name aandacht besteed aan eventueel voorkomende strikt beschermde planten- en diersoorten (soorten tabel 3 Flora- en faunawet). Voor deze soorten geldt een strenger beschermingsregiem.
4. Formuleren van een conclusie omtrent de haalbaarheid en eventuele randvoorwaarden waaronder de voorgenomen projecten kunnen worden gerealiseerd. Alsmede formuleren van een conclusie of een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk is, en de noodzaak van aanvullend onderzoek.
5. Formuleren van aanbevelingen voor tijdens de uitvoering om het werkterrein vrij te houden van strikt beschermde soorten, en hoe om te gaan met de algemene zorgplicht voor beschermde soorten op het werkterrein.

1.4 Plangebied

De planlocatie Heereland Oost bevindt zich ten noordwesten van de Boterpolderlaan aan de westzijde van het stedelijk gebied van Raamsdonksveer. De locatie wordt aan de (noord)westzijde begrensd door de dijk langs de Donge. Aan de oost- en zuidzijde wordt de locatie omgeven door bebouwing. Zie figuur 1.

Figuur 1: Ligging planlocatie. [Bron topografische ondergrond: Provincie Noord-Brabant, 2004]

2 Resultaten

2.1 Bureaustudie

Beschermde soorten

- gegevens natuurloket

De planlocatie bevindt zich in de kilometerhokken x:118 - y:412 (westelijke helft) en x: 119 - y: 412 (oostelijke helft) te Raamsdonksveer in de gemeente Geertruidenberg. Uit raadpleging van het Natuurloket blijken deze kilometerhok goed te zijn onderzocht op hogere flora (2 tot 4 beschermde soorten; waarvan 1 tot 3 van het laagste beschermingsregime, daarnaast 2 tot 3 Rode Lijstsoorten).

Daarnaast is het km-hok 118-412 goed onderzocht op broedvogels (37 beschermde soorten, waarvan 4 van de Rode Lijst), en redelijk goed op dagvlinders (géén beschermde soorten, 1 Rode Lijst-soort). Km-hok 119-412 is slecht op broedvogels onderzocht, doch goed op dagvlinders (géén beschermde of Rode Lijst-soorten). Beide kilometerhokken zijn niet onderzocht op zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en libellen en overige ongewervelden. [bron: www.natuurloket.nl, december 2006]

Het plangebied bestaat slechts een klein deel van het totale oppervlak van genoemd kilometerhokken, en bevat slecht een beperkt aantal biotopen. Het is daarom niet zeker dat de in het kilometerhok waargenomen beschermde soorten ook op de planlocatie voorkomen. Door beide kilometerhokken stroomt de Donge, waarlangs zich dijken met graslandbegroeiingen en buitendijks moerasbosjes en natuurlijke oeverzones bevinden. In km-hok 118-412 zijn daarnaast de vestingwerken (wallen en grachten) van Geertruidenberg gelegen (zie ook figuur 2 volgende blz.). Het is waarschijnlijk, dat beschermde en bedreigde soorten in deze gebiedsdelen van betreffende kilometerhokken zijn aangetroffen, dan wel hier voor zullen komen (m.b.t. niet onderzochte soortgroepen). De planlocatie bevindt zich aan de zuidrand van genoemde kilometerhokken, waar deze een stedelijk karakter hebben (woonwijk, bedrijventerrein, winkels en wegen) waardoor biotopen veelal grotendeels zullen ontbreken.

- kans op Habitatrichtlijn (HR)-soorten

In de gemeente Geertruidenberg, waartoe Raamsdonksveer behoort, is in de omgeving van de locatie kans op de aanwezigheid van HR-soorten (strikt beschermd) Heikikker, Poelkikker, Rugstreppad, Groene glazenmaker en vleermuizen. [bron: Provincie Noord-Brabant, 2002, CD-rom 'Rekening houden met Habitatrichtlijnsoorten in Noord-Brabant']. De Groene glazenmaker wordt niet verwacht op de planlocatie vanwege ontbreken van geschikt biotoop (inschatting op basis van topografische kaart en luchtfoto). Deze libellensoort is namelijk gebonden aan watervegetaties met Krabbescheer.

Actuele leefgebieden van genoemde amfibieënsoorten bevinden zich alleen in het buitengebied op ruime afstand van de planlocatie. Gezien de ligging van de planlocatie in bebouwd stedelijk gebied worden op de planlocatie géén strikt beschermde amfibieën verwacht (voor toelichting: zie kader hierna).

De aanwezigheid van vleermuizen (in bomen of gebouwen) is niet op voorhand uit te sluiten. Die hangt mede af van de op de locatie aanwezige biotopen en habitats. Met behulp van een terreinbezoek (zie § 2.2) is nagegaan welke biotopen en habitats binnen het plangebied aanwezig zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende / te verwachten (strikt) beschermde soorten in het plangebied.

Actuele verspreiding strikt beschermde amfibieën omgeving planlocatie te Raamsdonksveer:

Op de planlocatie worden géén strikt beschermde soorten verwacht. In de directe omgeving van de planlocatie bevinden zich géén actueel leefgebieden van genoemde strikt beschermde soorten.

Van de Heikikker en Poelkikker is alleen op ruimere afstand ten oosten van Raamsdonksveer actueel leefgebied aanwezig (in de Langstraat ten westen van Waspik; Binnenpolder van Capelle en de Poelkikker daarnaast ook de in de Dellen). Actuele leefgebieden van de Rugstreeppad bevinden zich op nog ruimere afstand ten westen van Raamsdonksveer (tussen Lage en Hooge Zwaluwe). Daarnaast bevinden zich geïsoleerde populaties van genoemde soorten op nog grotere afstand van de planlocatie (van Heikikker ten noorden van Dussen en ten westen van Made, van Poelkikker ten westen van Terheijden en ten zuiden van Dongen en van Rugstreeppad ten zuidwesten van Terheijden). [bron: Provincie Noord-Brabant, 2002]. Dit verspreidingsbeeld wordt ook door recente inventarisatiegegevens bevestigd. [bron: RAVON, 2005].

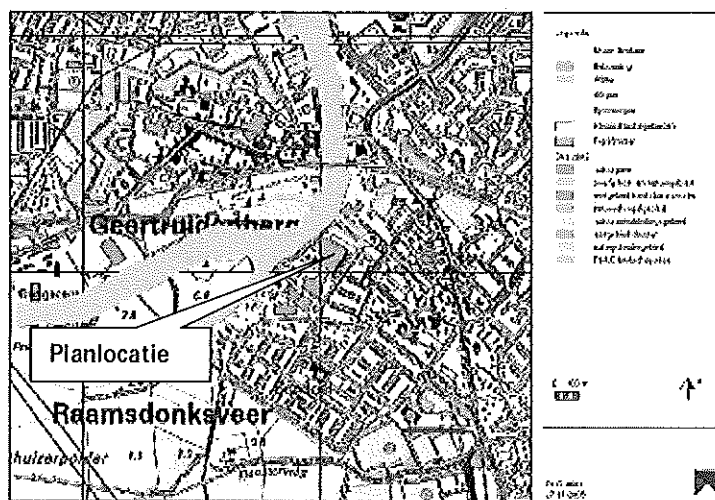
De meeste soorten zijn vrij honkvast en kunnen geen grote afstanden overbruggen. Daarbij komt dat de planlocatie zich temidden van stedelijk gebied bevindt, waarbij naar verwachting geen geschikt leefgebied van de soorten aanwezig is. De kans dat de soorten op de locatie aanwezig zijn, is dan ook niet waarschijnlijk.

Beschermde gebieden en Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied heeft géén beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet en maakt géén onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Wel maakt de Donge, ten westen van de locatie deel uit van de provinciale Groene Hoofdstructuur (GHS)(subzone 'overig bos- en natuurgebied van de GHS-natuur). Dit betreft de Donge, die onderdelen uit maakt van de Groene Hoofdstructuur Natuur (overig bos en natuurgebied). *Zie figuur 2*

GHS - Groene Hoofdstructuur

Figuur 2: ligging planlocatie t.o.v. de Groene Hoofdstructuur [bron: Provincie Noord-Brabant, 2004]

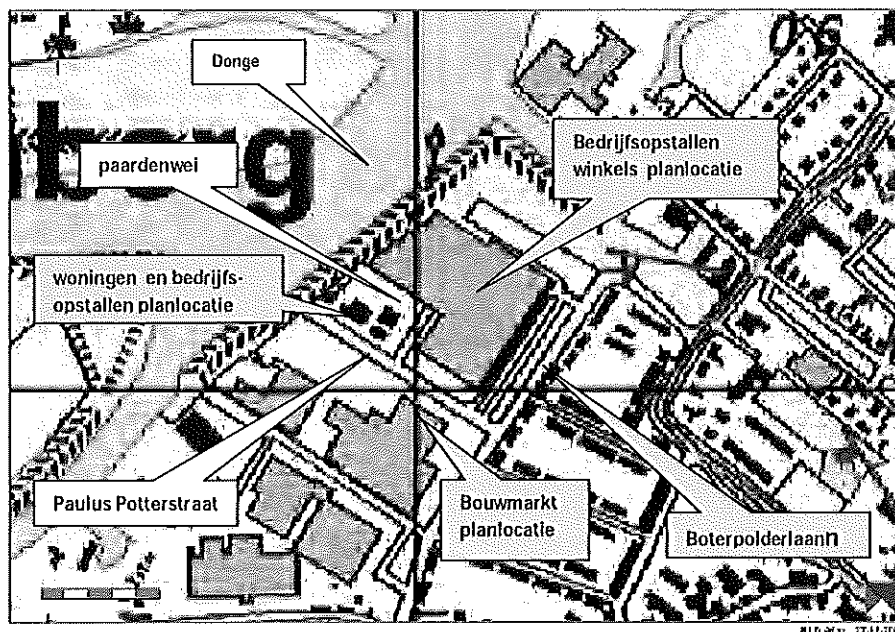
2.2 Terreinbezoek

De projectlocatie is in het kader van de natuurtoets bezocht op 14 december 2006. De bevindingen van dit terreinbezoek worden in deze paragraaf aangegeven. In § 2.2.1. wordt de planlocatie met aanwezige biotopen beschreven. Hierop volgt in § 2.2.2. een beschrijving van de in de aanwezige biotopen aangetroffen, dan wel te verwachten (strikt) beschermde soorten.

2.2.1 Beschrijving planlocatie en aanwezige biotopen

Op de planlocatie aan de Boterpolderlaan, zijn diverse opstallen aanwezig, die grotendeels bestaan uit de bedrijfsopstallen van de op de locatie aanwezige winkels (Leenbakker, Zeeman, Super) aan de Boterpolderlaan. Deze bebouwing vormt een groot aaneengesloten bebouwd oppervlak (grote grijze blok op figuur 3). Op de hoek Boterpolderlaan/Paulus Potterstraat bevindt zich daarnaast binnen de plangrens een bouwmarkt (Big boss). In de westhoek van de planlocatie, ten noorden van de Paulus Potterstraat, bevinden zich een aantal deels vrijstaande opstallen, die deels zijn bewoond (zwarte blokken figuur 3). Tijdens het terreinbezoek waren volop werkzaamheden gaande aan deze Boterpolderlaan (zie ook foto titelpagina).

Langs de noordwestrand en in de westhoek van de planlocatie is opgaand groen aanwezig. De westrand van de planlocatie wordt begrensd door een smalle strook met gras en middelhoge struiken tussen de bestaande bebouwing (bedrijfsopstallen en woningen op de locatie) en de grassdijk langs de Donge. In de westhoek bevindt zich daarnaast laag en opgaand groen rondom de woningen en andere opstallen die hier langs de Paulus Potterstraat zijn gelegen. Dit betreft enkele tuinen met bomen en struiken, en daarnaast een paardenwei met daarlangs wat struiken en bomen en schuurtjes. Daarnaast zijn lokaal wat gras- en ruigtebegroeiingen aanwezig langs/onder deze opgaande beplanting. De grassdijk langs de Donge grenst direct aan de planlocatie. Langs de Donge ontbreken ter hoogte van de planlocatie natuurlijke oeverbegroeiingen; deze zijn wel aanwezig aan de overzijde van de Donge (zijde Geertruidenberg).

Figuur 3: Plangebied locatie bedrijfspstallen t.o.v. omliggende straten. [bron topografie: Provincie Noord-Brabant, 2004]

Biotopen

Conclusie: op de planlocatie zijn de volgende biotopen aangetroffen.

- gras- en ruigtebegroeiing
- opgaande begroeiing (bomen, struiken)
- opstallen

Zie onderstaand kader voor nadere beschrijving biotopen.

Gras en ruigte

Langs de westrand van de locatie (zijde Donge) bevindt zich een lage gras- en ruigtekruidenbegroeiing. Deze zijn aanwezig in smalle randjes langs de bedrijfsopstallen op de locatie, en de ruige strook langs het hek, dat de planlocatie begrensd. Buiten het hek gaat deze ruige begroeiing vrij snel over in het grastalud van de dijk langs de Donge (zie foto 1).

Daarnaast bevindt zich een braakliggend terreintje met ruigtekruidenbegroeiing aan de Paulus Potterstraat. Dit grenst direct grenzend aan de verharding van de naastgelegen bouwmarkt (zie foto 2). De aanwezige gras- en ruigtekruidenvegetaties zijn vrij soortenarm en worden gekenmerkt door zeer algemene kruidensoorten waaronder Grote brandnetel, Jacobs kruiskruid en Madeliefje. Dergelijke begroeiingen vormen leefgebied voor kleine zoogdieren (o.a. muizen en spitsmuizen).

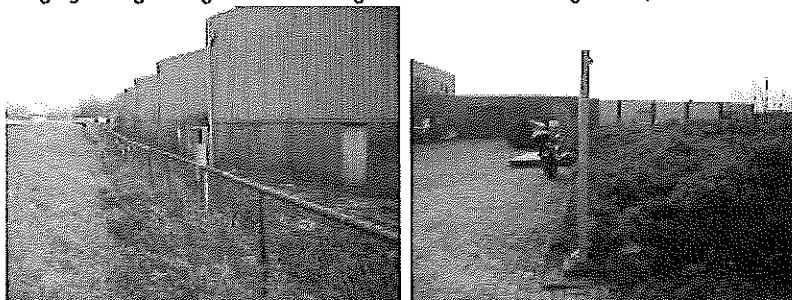

Foto 1 en 2: gras- en ruigtekruidenbegroeiing randen planlocatie (foto 1 linkerzijde: talud grasdijk v.d. Donge)

Opgaande begroeiingen

Langs de noordwestrand van de planlocatie bevindt zich middelhoog struweel in de 4 overhoeken, die ter plaatse aanwezig zijn langs de rand van de aanwezige bedrijfsopstallen (zie foto 3 en 4). Dit struweel vormt broedbiotoop voor vogels; ter plaatse zijn ook enkele vogelnesten aangetroffen tijdens het terreinbezoek. Onder en langs de struiken is een strooisellaag en wat gras- en kruidenbegroeiing aanwezig dat dekking kan bieden aan kleine zoogdieren en amfibieën.

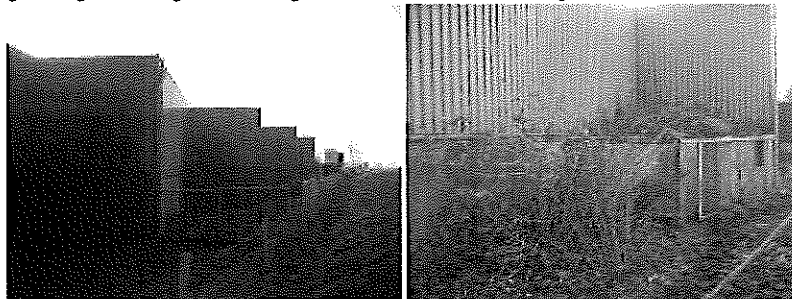

Foto 3 en 4: struweelbegroeiing noordwestrand (overzicht en detail)

In de westhoek van de locatie bevinden zich enkele woningen, met tuinen. In deze tuinen is veel opgaande begroeiing aanwezig in de vorm van bomen (o.a. berk, den, spar), coniferen en hagen. Ter plaatse zijn meerdere bomen met holten (nestplaats broedvogels) en vogelnesten aangetroffen (zie foto 5 en 6). Tussen de woningen en de grotere bedrijfsopstallen op de locatie bevindt zich een paardenweitje. Langs de randen daarvan bevinden zich ook wat bomen en struiken (zie foto 9).

Foto 5 en 6: tuinen bij woningen westhoek planlocatie - zijde Paulus potterstraat (nr. 3 en 5)

Opstallen

In de westhoek van de locatie bevinden zich meerdere deels vrijstaande opstallen, waaronder bewoonde woningen (zie foto 5, 6, 7 en 8). Met name het stenen pand aan de Paulus potterstraat (foto 7) is op het oog potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en lokaal wellicht als broedplaats voor vogels.

Foto 7: bebouwing westhoek - zijde Paulus potterstraat Foto 8: opstallen westhoek, zijde Donge.

Daarnaast zijn langs het paardenweijtje, dat zich in dit deel van de locatie bevindt, een aantal schuurtjes aanwezig (zie foto 9). Dergelijke schuurtjes vormen schuilplaatsen voor kleine dieren (kleine zoogdieren, amfibieën). De bedrijfsopstallen op het grootste oppervlak van de planlocatie bestaan uit metalen loodsen omgeven door verharding. Dergelijke opstallen vormen geen biotoop voor vleermuizen, vogels e.d (zie foto 3, 9 en 10).

Foto 9: paardenweijtje westhoek met schuurtjes. Foto 10: bedrijfsopstallen zijde Boterpolderlaan

Directe omgeving planlocatie: de Donge

De planlocatie grenst aan de (noord)westzijde aan de rivier de Donge. Tussen de rivier en de locatie bevindt zich een grasdijk met een lage gras- en kruidenbegroeiing (zie foto 1 en 11). De rivieroever is aan de zijde van de planlocatie schoeid, waardoor natuurlijke oeverbegroeiingen ter plaatse ontbreken (zie foto 11). Aan de overzijde van de Donge (noordoever; zijde Geertruidenberg) zijn wél natuurlijke oeverbegroeiingen in de vorm van rietmoeras en wilgenstruweel aanwezig (zie foto 12). Naar verwachting gaat van de Donge (zowel water, oever als grasdijk) een vrij sterke geleidende werking uit op dieren zoals kleine zoogdieren, amfibieën, broedvogels en vleermuizen. Daardoor is het mogelijk dat dieren via de Donge en/of Donge-oever, biotopen aan de noordwest-rand en westzijde van de planlocatie kunnen bereiken.

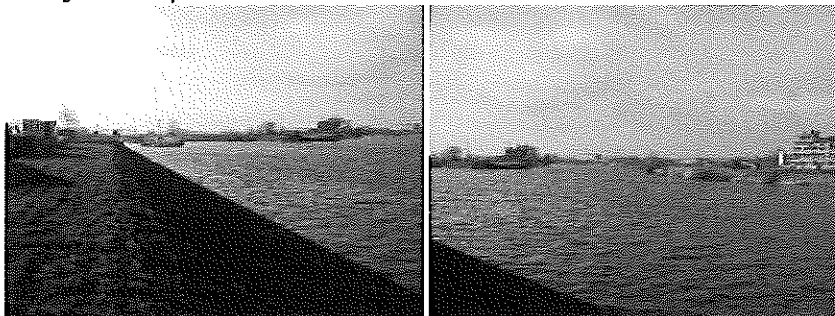

Foto 11 en 12: de Donge ten (noord)westen v.d. locatie; 11 grasdijk langs planlocatie; 12: zicht op noordoever.

2.2.2 Beschrijving te verwachten beschermde soorten

Hieronder wordt nader ingegaan op de in de aanwezige biotopen aangetroffen, dan wel te verwachten beschermde soorten. Daarbij wordt onderscheidt gemaakt in strikt beschermde soorten (vallend onder het zwaardere regime van de Flora- en faunawet), en overige beschermde soorten. -> Zie ook bijlage 1 voor toelichting Flora- en faunawet

❖ Strikt beschermde soorten - soorten tabel 3 Flora- en faunawet

Voor de strikt beschermde soorten, waaronder soorten die zijn beschermd volgens bijlage IV van de Habitatrichtlijn, geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting géén vrijstelling, ook niet op basis van een gedragscode. Indien de werkzaamheden op de aanwezige soorten effecten hebben (bij overtreding van verbodsbepalingen Flora- en faunawet) is een ontheffing nodig.

Vleermuizen

- opstallen

Het merendeel van de op de locatie aanwezige opstallen, waaronder de metalen bedrijfsopstallen (winkelpanden en opslagloodsen), zijn ongeschikt voor vleermuizen (alle soorten strikt beschermd).

In de westhoek van de planlocatie bevindt zich echter binnen de plangrens, aan de Paulus Potterstraat, een gebouw dat op het oog wél potentieel geschikt is als vleermuisverblijf (zomer- en mogelijk winter- of kraamverblijf). In de gevels zijn veel holten aanwezig in de vorm van spouwmuurventilatiegaten en spleten (zie foto 13 en 14). Dergelijke openingen worden door vleermuizen gebruikt als invliegopening. Tijdens het terreinbezoek zijn geen sporen van recente bewoning/gebruik aangetroffen (zoals meststrepen onder invliegoeningen).

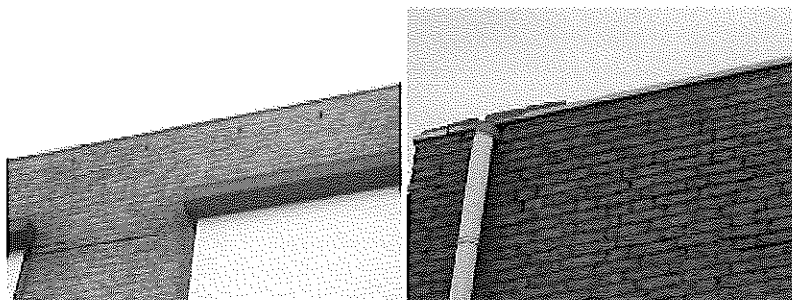

Foto 13 en 14: spouwmuurventilatiegaten e.a. openingen, pand Paulus Potterstraat

Vleermuissoorten die op dergelijke plaatsen kunnen verblijven/ ter verwachten zijn, betreffen algemene soorten als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Deze soorten komen veel voor in het stedelijk gebied en verblijven daar veel in gebouwen in spouwmuren, ruimten onder daklijsten, dakpannen etc. Daarnaast is wellicht de Meervleermuis te verwachten; een soort die ook in woningen e.a. gebouwen verblijft (zomer- en/of kraamverblijf). Door de ligging van de planlocatie aan de Donge, bestaat een rechtstreekse vliegroute in noordelijke richting naar de Biesbosch. De Meervleermuis, die in dat gebied zéker voorkomt, kan zich over grote afstanden verplaatsen, waarbij grotere watergangen als geleidingweg fungeren. Daarbij zou ook de planlocatie aangedaan kunnen worden.

- opgaand groen

De op de planlocatie aanwezige bomen zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. In een tweetal berken op de locatie zijn weliswaar holten aangetroffen, maar mede

gezien de vrij geïsoleerde ligging van het opgaande groen t.o.v. de omgeving, en de geringe omvang van de bomen, worden deze niet geschikt geacht als vleermuisverblijf. De op de planlocatie aanwezige opgaande begroeiing (bomen en hoge struiken westhoek) vormt slechts een niet significant oppervlak aan foerageergebied voor vleermuizen en fungeert niet als doorgaande vliegroute. Ter plaatse worden slechts de hierboven genoemde algemene vleermuissoorten verwacht. Deze soorten foerageren ook veel in tuinen en bijvoorbeeld rond lantaarnpalen in het stedelijk gebied. De Meervleermuis is een soort die meer foerageert boven watergangen en oevers zoals de Donge, en wordt daarom niet op de planlocatie verwacht.

❖ **Algemene en overige beschermde soorten - tabel 1 en 2 Flora- en faunawet**
Voor de 'algemene beschermde soorten' (soorten tabel 1 Flora- en faunawet) geldt sinds het van kracht worden van het vrijstellingsbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet, voor ruimtelijke ontwikkelingen, een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. Voor de 'overige beschermde soorten' (soorten tabel 2 Flora- en faunawet) geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Is een dergelijke gedragscode niet voorhanden, dan dient bij het optreden van effecten een ontheffing te worden aangevraagd.

- **Broedvogels**

De opgaande begroeiing (loof- en naaldbomen, coniferen en struiken) op de locatie vormt geschikt broedbiotoop voor algemene broedvogelsoorten als soorten zoals Merel, Vink, Heggenmus, Roodborst, Winterkoning, Ekster, mezen, etc. Geschikt broedbiotoop bevindt zich aan de noordwestrand (zijde Donge) en de westhoek van de locatie (tuinen opstallen, rand paardenweitje). Tijdens het terreinbezoek zijn op meerdere plaatsen vogelnesten aangetroffen (zie foto 15 en 16) en enkele bomen (berken) met holten (broedplaats hollenbroeders als mezen).

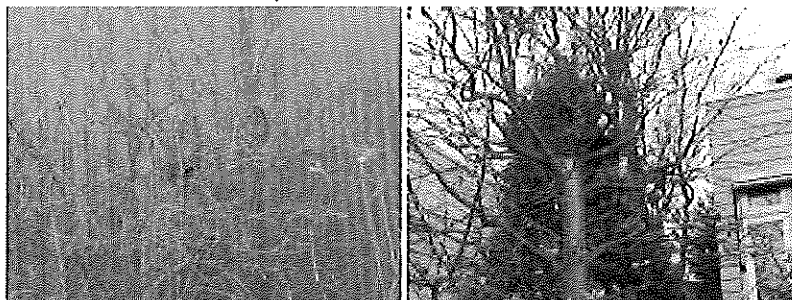

Foto 15 en 16: vogelnesten op locatie (noordwestrand en westhoek)

De op de locatie aanwezige opstallen zijn grotendeels ongeschikt als broedbiotoop voor vogels. Wel is in het pand aan de Paulus potterstraat, dat ook potentieel vleermuisverblijf vormt, lokaal geschikt broedbiotoop voor soorten als Huismus, Spreeuw, en wellicht Kauw (holte boven een regenpijp; zie foto 14).

- **overige zoogdieren**

Binnen de planlocatie is leefgebied aanwezig van enkele kleine zoogdiersoorten. De opgaande begroeiing, gras- en ruigtegroeijingen aan de (noord)westrand en lokaal de westhoek van de locatie vormt leefgebied door de aanwezigheid van bladstrooisel, takken en opgaande ruigte (dekking) en de relatieve rust in dit deel van de locatie. Tevens vormen de diverse schuurtjes, die in de westhoek aanwezig zijn (omgeving paardenweide) geschikte (winter-)schuilplaatsen voor kleine zoogdieren. Ter plaatse worden enkele

muizen- en spitsmuizensoorten verwacht (Veld- en Aardmuis, Bos-, Dwerg- en Huis-spitsmuis en wellicht Dwergmuis) (allen algemene soorten; tabel 1 Flora- en faunawet).

- amfibieën

Op de planlocatie komen naar verwachting geen tot weinig amfibieën voor. In de noordwestrand van de locatie (zijde Donge) is wel geschikt landbiotoop (zomer- en/of winter) aanwezig in de vorm van opgaande begroeiing met blad- en takstrooisel, ruigtekruiden en enkele schuurtjes (schuilplaats). Het is mogelijk zich ter plaatse amfibieën de locatie aan te doen, op hun dispersietocht (ongerichte trektocht) geleid door de Donge. Door aanwezigheid van schuilplaatsen zouden dieren hier in overwintering kunnen gaan. Daarbij worden alleen algemene soorten verwacht (tabel 1 Flora- en faunawet) zoals de Gewone pad, Bruine kikker en wellicht Basterdkikker. Het betreft hierbij hooguit enkele individuen. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht; bestaande leefgebieden bevinden zich alleen op zeer ruime afstand van de planlocatie (zie ook § 2.1 bureaustudie).

- overige beschermde faunasoorten

Door het ontbreken van geschikt biotoop en hun regionaal verspreidingsbeeld worden geen andere beschermde faunasoorten verwacht (te weten reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en andere ongewervelden).

- beschermde planten

De op de planlocatie aanwezige begroeiingen en vegetaties hebben geen floristische waarde en betreffen slechts algemene tot zeer algemene kruidensoorten. Op de locatie worden géén beschermde plantensoorten verwacht; tijdens het terreinbezoek zijn ook geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

2.3 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de bevindingen uit de bureaustudie en het terreinbezoek, zoals beschreven in 2.1 en 2.2. wordt geconcludeerd, dat de volgende (strikt) beschermde soorten voorkomen, dan wel te verwachten zijn op de planlocatie.

- Opstallen planlocatie:
 - pand Paulus Potterstraat potentieel geschikt als vleermuisverblijf (zomer-, kraamen of winterverblijf) voor soorten als Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en wellicht Ruige dwergvleermuis en Meervleermuis (tabel 3 Ffw);
 - pand daarnaast lokaal potentieel broedbiotoop voor broedvogels (soorten als Huismus, Spreeuw wellicht Kauw)
 - overige opstallen; niet geschikt als vleermuisverblijf of broedbiotoop van vogels
- Opgaand groen incl. gras- en ruigtebegroeiingen planlocatie:
 - Géén verblijfplaatsen of vliegroutes voor vleermuizen; slechts marginaal foerageerbiotoop voor hierboven genoemde algemene soorten vleermuizen (tabel 3 Ffw, m.u.v. Meervleermuis);
 - broedbiotoop voor algemene vogelsoorten (o.a. Merel, Heggemus, Vink, Heggemus, Roodborst, Winterkoning, Ekster, mezen);
 - leefgebied voor enkele algemene kleine zoogdieren als muizen- en spitsmuizen (Veld- en Aardmuis-, Bos-, Dwerg- en Huis-spitsmuis en wellicht Dwergmuis) (tabel 1 Ffw);
 - mogelijk landbiotoop voor doortrekkende algemene amfibieën als Gewone pad en Bruine kikker en wellicht Basterdkikker; hooguit enkele individuen (tabel 1 Ffw).

In het volgende hoofdstuk wordt beoordeeld óf en wélke effecten de voorgenomen ingreep heeft op deze beschermde soorten.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Voorgenomen ingreep

Woningstichting Geertruidenberg is voornemens om op het perceel ten noordwesten van de Boterpolderlaan te Raamsdonksveer woningbouw te realiseren. Op dit perceel, bekend als de 'locatie Heereland Oost', zullen ter plaatse, na sloop van de bestaande bebouwing, woningen worden gebouwd. In Heereland oost zullen circa 140 woningen worden gerealliseerd bestaande uit koop- en huurwoningen en appartementen; zie foto 17).'

Foto 17: informatiebord WSG westrand planlocatie aan de Paulus Potterstraat.

De op de planlocatie aanwezige opstallen (bedrijfsopstallen en woningen) worden in hun geheel gesloopt. Voorafgaande aan de sloop zal het op het terrein aanwezige opgaande groen worden gerooid. Na de bouw zal de openbare ruimte in de wijk naar verwachting groen worden in gericht. Bij een groot deel van de woningen is voorzien van een huis-kavel, waarop particuliere tuinen zullen worden aangelegd (met laag en opgaand groen). Om deze plannen uit te voeren moeten de bedrijven binnen het plangebied nog verhuizen naar een vervangende locatie (o.a. bouwmarkt Big boss en de supermarkt Super de Boer).

Het is op dit moment nog niet duidelijk wanneer de voorgenomen ingreep zal plaatsvinden. Dit hangt mede af van de voortgang van de planologische procedure. Voorafgaande aan de ontwikkeling van Heereland Oost is de gemeente in augustus 2006 gestart met de reconstructie van de Boterpolderlaan (zie foto titelpagina).

3.2 Effecten en consequenties beschermde soorten

Uit de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied enkele algemene beschermde soorten zijn te verwachten en biotopen in het plangebied aanwezig zijn waar effecten op kunnen treden. Daarnaast bevindt zich binnen de plangrens ook een potentiële verblijfplaats voor vleermuizen (strikt beschermd). Door de ingreep zullen biotopen van beschermde soorten worden aangetast (vernietigd) dan wel mogelijk verstoord. Hieronder worden de (mogelijk) optredende effecten per soortgroep beschreven.

In § 3.3. wordt vervolgens kort beschreven hoe deze effecten te voorkomen dan wel te beperken zijn middels een aantal eenvoudige maatregelen en een zorgvuldige planning.

- **Vleermuizen (alle soorten strikt beschermd)**

Door de sloop van een van de opstallen aan de Paulus Potterstraat kunnen effecten optreden op mogelijk ter plaatse verblijvende vleermuizen (zie § 2.2; foto 7, 13 en 14).

Betreffend pand wordt geschikt geacht als verblijfplaats voor vleermuizen (te verwachten soorten Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en mogelijk Ruige dwergvleermuis en wellicht Meervleermuis). Door de voorgenomen sloop van dit pand kunnen derhalve effecten optreden op vleermuizen doordat mogelijk dieren verstoord of gedood worden. Op dit moment is het echter niet duidelijk of betreffend pand daadwerkelijk gebruikt wordt als verblijfplaats.

Aan de hand van onderzoek kunnen conclusies getrokken worden m.b.t. het fungeren van het pand als (tijdelijk) zomerverblijf, kraamverblijf of winterverblijf. Daarop kan bepaald worden welke passende mitigerende maatregelen nodig zijn om effecten te voorkomen. Indien effecten niet te voorkomen zijn, kan bepaald worden welke passende compenserende maatregelen nodig zijn om effecten te beperken en zal een ontheffing ex. artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn.

De overige te slopen opstallen (woningen westhoek-, bedrijfsopstallen locatie), zijn niet geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Derhalve gaan van de sloop van deze opstallen geen negatieve effecten uit.

Binnen de locatie zijn geen bomen aanwezig die geschikt zijn als (tijdelijke) verblijfplaats voor vleermuizen. Door het rooien van een aantal bomen op de planlocatie worden derhalve geen verblijfplaatsen vernietigd. Door het rooien van opgaande begroeiing in de westhoek van de locatie verdwijnt slechts een marginaal, niet significant oppervlak aan foerageergebied. In de omgeving van de locatie is voldoende vervangend foerageergebied aanwezig. Daarbij komt dat na de locatie na de bouw groen zal worden aangekleed, en opgaand groen in tuinen zal ontstaan. De te verwachten algemene soorten (Gewone en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger) foerageren vaak in het stedelijk gebied in tuinen en de Laatvlieger bijvoorbeeld ook rond lantaarnpalen. Er worden geen doorgaande vliegroutes aangetast door de voorgenomen inrichting.

-> **Conclusie:**

De gunstige staat van instandhouding van vleermuizen zal naar verwachting niet worden aangetast. Door de voorgenomen ontwikkeling treden geen significante effecten op op mogelijk lokaal op de planlocatie foeragerende vleermuissoorten. Door de sloop van één van de opstallen op de locatie kunnen mogelijk wel effecten optreden. Naar verwachting zijn effecten te voorkomen of verminderen door passende mitigerende en/of compenserende maatregelen te treffen. Binnen de planlocatie zijn géén verblijfplaatsen aanwezig in overige te slopen opstallen of te rooien bomen.

- **Overige beschermde soorten**

Vogels

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend voor het verstoren van broedende vogels.

Door het rooien van opgaande begroeiing op de locatie en mogelijk door het slopen van een pand aan de Paulus Potterstraat (zie foto 7, 13) kunnen broedende vogels worden verstoord en mogelijk nesten worden vernietigd.

Effecten treden alleen op als de genoemde werkzaamheden plaats vinden in het broedseizoen (half maart - half juli). Conform de zorgplicht die van de Flora- en faunawet uitgaat is

het van belang om buiten het broedseizoen genoemde begroeiing te hebben verwijderd en het betreffend pand aan de Paulus Potterstraat te hebben gesloopt.

Rekening houdend met andere soortgroepen (in bijzonder kleine zoogdieren) kan de opgaande begroeiing het best in het najaar worden gerooid, voorafgaande aan de sloop van de op de locatie aanwezige opstallen. Door deze handelswijze worden effecten op broedvogels tijdens het broedseizoen voorkomen. Naar verwachting is voldoende vervangend broedbiotoop in de omgeving van de locatie aanwezig. Daarbij komt, dat de op de locatie voorkomende soorten algemene broedvogelsoorten betreft, die in Nederland een wijd verspreidingsbeeld hebben. De voorkomende soorten zijn overal in bebouwd / stedelijk gebied met voldoende bomen en struiken in tuinen en openbaar groen te verwachten.

-> **Conclusie:**

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast.

Kleine zoogdieren

De werkzaamheden kunnen schade veroorzaken aan de op de planlocatie voorkomende algemene kleine zoogdieren (algemene muizen- en spitsmuizensoorten; tabel 1 Flora- en faunawet). Door de voorgenomen werkzaamheden wordt lokaal leefgebied vernietigd en zullen naar verwachting dieren worden gedood of verwond en/of verontrust en holen vernietigd (verbodsbepalingen art. 9 t/m 11 Flora- en faunawet).

Schade aan muizen- en spitsmuizensoorten is maar moeilijk te voorkomen omdat deze soorten bij onraad in hun hol vluchten, en zich daarbij onder gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Door hun solitaire levenswijze, en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. Effecten op kleine zoogdieren kunnen worden beperkt door buiten de kwetsbare periode met een goede planning te werken. Dit houdt in, dat de werkzaamheden op plaatsen met zoogdierbiotoop bij voorkeur buiten de kwetsbare voortplantingsperiode uitgevoerd dienen te worden. Daarbij dient het werkterrein voorafgaand aan de werkzaamheden vrij gemaakt te worden van dekking biedende begroeiing (de aanwezige opgaande - en ruijgebegroeiing op de locatie) zodat de dieren de locatie grotendeels voortijdig zullen verlaten.

-> **Conclusie:**

De gunstige staat van instandhouding van de op de locatie aanwezige kleine zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

Amfibieën

Door de voorgenomen werkzaamheden treden naar verwachting géén effecten op op amfibieën. Op de locatie komen naar verwachting géén, tot hooguit enkele individuen (zwervende dieren) voor van algemene soorten (tabel 1 Flora- en faunawet) in het landbiotoop. Effecten in het landbiotoop kunnen optreden waar opgaande begroeiing, ruijgebegroeiing en schuilplaatsen (bijv. schuurtjes en rommelhoeken) verdwijnen. Deze situatie doet zich voor langs de noordwestrand (zijde Donge) en de westhoek van de locatie (omgeving woningen en paardenweitje).

Deze effecten kunnen voorkómen dan wel beperkt worden door landbiotoop minder geschikt te maken voor amfibieën buiten de kwetsbare overwinteringsperiode (globaal van november t/m maart). Door in het najaar (dus vóór de overwinteringsperiode) opgaand groen op de planlocatie te rooien, schuurtjes en rommelhoeken op te ruimen wordt voorkomen dat dieren ter plaatse in overwintering kunnen gaan.

-> **Conclusie:**

De gunstige staat van instandhouding van de enkele in het plangebied voorkomende of verwachte amfibieënsoorten zal niet worden aangetast.

3.3 Advies mitigerende maatregelen bij de uitvoer

Zoals beschreven in § 3.2 kunnen door de voorgenomen ingreep effecten optreden op enkele beschermde soorten, te weten broedvogels, enkele algemene kleine zoogdieren. Daarnaast fungeert één pand op de locatie mogelijk als verblijfplaats voor vleermuizen (strikt beschermd). Deze effecten zijn grotendeels te voorkomen, dan wel te beperken door enkele eenvoudige maatregelen en een gerichte planning van de werkzaamheden. Door de hieronder geadviseerde mitigerende maatregelen in acht te nemen wordt invulling gegeven aan de zorgplicht en kunnen de werkzaamheden vervolgens zonder belemmeringen vanuit de flora en fauna worden uitgevoerd.

Opgaande begroeiing:

- Rooien/verwijderen beplanting (inclusief afvoer hout- en snoeimateriaal en strooisel) en maaien ondergroei in het najaar (periode september-oktober) voorafgaande aan de ingreep.
- In groeiseizoen/voorjaar erop (vanaf maart) periodiek maaien ondergroei tot aanvang werkzaamheden.

Gras- en ruigtebegroeiing:

- Kort houden begroeiing (inclusief afvoer maaisel) op de planlocatie en langs de randen, middels periodiek maaien tijdens het groeiseizoen (tot najaar voorafgaand aan de ingreep); hierop
- Eventueel frezen/bewerken van de begroeiing in het najaar (september) voorafgaand aan de ingreep, waardoor geen gesloten grasmat meer aanwezig is;
- In groeiseizoen/voorjaar erop (vanaf begin maart) periodiek maaien of bewerken grond tot aanvang van de werkzaamheden.

Opstallen:

- Opstallen slopen nádat in het najaar de te rooien opgaande begroeiing rondom de opstallen is verwijderd (zie hierboven);
- Pand Paulus Potterstraat: zorgvuldige handelen m.b.t. periode en wijze van sloop in verband met vleermuizen;
- Schuurtjes westhoek: slopen en afvoer materiaal in het najaar (september - oktober);
- Overige opstallen: géén verdere restricties t.a.v. sloop; wél afvoer sloopmateriaal direct na de sloop om te voorkomen dat ter plaatse schuilplaatsen ontstaan

Het bouwrijp maken en vervolgens de bouw kunnen hierop dan zonder belemmeringen plaatsvinden. Door deze maatregelen wordt het biotoop ongeschikt gehouden, dan wel gemaakt (biotoopvrij) als leefgebied voor beschermde soorten.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusies natuurtoets

Op de planlocatie bevinden zich geen beschermde dier- of plantensoorten die de voorgenomen ontwikkelingen wezenlijk kunnen beïnvloeden. In het kader van de te doorlopen planlogische procedure zijn er vanuit de beschermde flora en fauna geen belemmeringen. Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets:

1. Op de planlocatie komen geen strikt beschermde soorten voor die een belemmering kunnen vormen voor de bestemmingswijziging.
2. Op de planlocatie komen wel enkele algemene soorten voor, die weliswaar beschermd zijn, maar zo algemeen, dat hun voortbestaan niet wordt bedreigd (muizen, spitsmuizen en wellicht amfibieën). Voor deze soorten hoeft geen ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor het overtreden van verbodsbepalingen.
3. Van de voorgenomen ingreep gaan géén negatieve effecten uit op eventueel lokaal langs de rand van de planlocatie foeragerende vleermuizen (alle soorten strikt beschermd). Door het rooien van aanwezige beplanting worden geen verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen overtreden. Derhalve hoeft géén ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.
4. Door de sloop van een één van de panden op de locatie kunnen effecten optreden op potentieel ter plaatse verblijvende vleermuizen (algemene soorten als Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en wellicht Ruige dwerg- of Meervleermuis). Om de daadwerkelijke aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen vast te stellen is nader onderzoek noodzakelijk. Een dergelijk onderzoek dient bij voorkeur uitgevoerd te worden in de periode mei t/m juli (kraamtijd / zomerperiode). Op basis van dat onderzoek kunnen mitigerende maatregelen worden getroffen om effecten te voorkomen. Indien nodig kunnen daarnaast compenserende maatregelen getroffen worden om effecten te beperken. In dit laatste geval dient een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.
5. Op de planlocatie komen lokaal alleen broedbiotoop voor van enkele algemene broedvogelsoorten. Door de werkzaamheden (rooien opgaand groen en sloop pand Paulus potterstraat dat geschikt is als broedplaats) af te stemmen op de vogelbroedtijd kunnen effecten op broedvogels echter worden voorkomen.
6. Voor alle beschermde soorten geldt de bepaling van de zorgplicht. Deze houdt in dat bij de uitvoering van werkzaamheden rekening moet worden gehouden met kwetsbare perioden van dieren, zoals winterslaap, voortplantingstijd en vogelbroedtijd. Door een zorgvuldige planning en ecologische begeleiding van de werkzaamheden kan de zorgplicht goed worden ingepast in het werk.

Zie § 2.2 voor toelichting bovenstaande conclusies t.a.v. aanwezige beschermde soorten
zie § 3.3 voor toelichting te nemen mitigerende maatregelen in het kader van de zorgplicht
Zie bijlage 1 voor toelichting zorgplicht en beschermingsregimes Flora- en faunawet

4.2 Aanbevelingen

Door middel van een zorgvuldige planning van de werkzaamheden gericht op het tijdig beschikbaar komen van het plangebied voor inrichtingswerkzaamheden (werken buiten de kwetsbare perioden en vooraf biotoopvrij maken waar nodig) kan in de meeste gevallen eenvoudig worden voldaan aan de zorgplicht (zie hiervoor de adviezen zoals verwoord in § 3.3).

4.3 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van deze rapportage kunt u contact opnemen met ecologisch adviseur Michel Braad (0162 - 487 390) van ons bureau.

5 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992.
Atlas Nederlandse zoogdieren. Info over ecologie en verspreiding van soorten.
KNNV Uitgeverij (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging), Utrecht.

Lange, R., P. Twisk, A. v. Winden & A. v. Diepenbeek, 1994.
Zoogdieren van West-Europa. Info ecologie, leefwijze, biotoop en terreingebruik soorten.
KNNV Uitgeverij (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) en VZZ
(Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Utrecht).

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997.
Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie.
KNNV Uitgeverij, Utrecht. Natuurhistorische Bibliotheek nr. 65.

Provincie Noord-Brabant, 2002.
Rekening houden met Habitatrictlijnsoorten in Noord-Brabant. CD-rom Provincie Noord-
Brabant, 's-Hertogenbosch.

Provincie Noord-Brabant, 2004.
Digitale atlas Noord-Brabant. CD-rom Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch. GHS

RAVON, 2005.
Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. (auteurs J.J.C.W. van Delft &
W.Schuitema). RAVON (Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland), Nijmegen.

www.natuurloket.nl (2006).
Km-hokrapportages Natuurloket. Overzicht aanwezige inventarisatiegegevens per km-
hok met aantallen beschermde en bedreigde soorten per soortgroep

www.RAVON.nl (2006)
Webside RAVON met per soort verspreidingskaarten met waarnemingen t/m 2004
(amfibieën en vissen) en 2002 (reptielen).

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings Zones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zware toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de Das, verschillende amfibieënsoorten waaronder Rugstreeppad en Kamsalamander en vissoorten waaronder Grote modderkruiper

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd.

T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt de 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.